

DOGRADNJA PRIJEDLOGA ZAKONA O MIROVINSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU POLJOPRIVREDNIKA I O SOCIJALNOJ ZAŠTITI OSTARJELIH POLJOPRIVREDNIKA

Socijalistički savez je, u okviru svoje koordinativne uloge, u II polugodištu 1978. godine organizirao delegatsku raspravu o Nacrtu zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju poljoprivrednika, o socijalnoj zaštiti ostarjelih poljoprivrednika i o dijelu Zakona o zdravstvenoj zaštiti, koji se odnosi na poljoprivrednike.

Budući da je u I polugodištu organizirana rasprava o nizu agrarnih zakona (o Zakonu o udruživanju poljoprivrednika, koji je u međuvremenu donešen, o Nacrtu zakona o zemljišnoj politici i Zakona o komasaciji koji je donešen) donošenje ovih zakona znači zaokruživanje cijelog sistema mjera na liniji provođenja ustava i ZUR-a u odnosu na agrarnu i socijalnu politiku Saveza komunista i položaj seljaštva u socijalističkom društvu.

Međusobna povezanost ovih zakona je velika. Bez udruživanja rada i sredstava nema nove proizvodnje i dohotka za ostvarivanje socijalnih prava, veća socijalna sigurnost je pretpostavka za određenije opredjeljenje mlađih poljoprivrednika za zaposlenost i dohodak u poljoprivredi.

Rasprava o cijelom sistemu zakona iz oblasti socijalne politike i zdravlja organizirana je M. Z. (u oko 90 posto mjesnih zajednica), gdje su delegacije poljoprivrednika u vijećima udruženog rada, delegacije mjesnih zajednica u vijećima mjesnih zajednica u općinama u pravilu prisustvovala. Tako je ova rasprava pridonijela aktiviranju i osposobljavanju delegata i delegacija u kojima poljoprivrednici ostvaruju svoja samoupravna prava, kao i u organima upravljanja zadruga i kombinata.

U raspravama u mjesnim zajednicama, u seoskim sredinama, u jednom dijelu zadruga i kombinata, prisustvovalo je oko 110.000 učesnika kako proizlazi iz izvještaja 85 općinske konferencije Socijalističkog saveza uglavnom poljoprivrednika, njihovih delegacija, ali i radnika iz mješovitih domaćinstava koji žive na selu a rade u gradovima, koji su također pokazali veliki interes za rješavanje ovih krupnih društvenih pitanja.

U raspravi su posebnu aktivnost pokazale delegacije i organi upravljanja u SIZ-ovima zdravstvenog osiguranja poljoprivrednika. Bila je zapažena aktivnost i u SIZ-ovima mirovinskog osiguranja radnika. Iskustva iz rada ovih SIZ-ova i SIZ-ova mirovinskog osiguranja zanatlija bit će dragocjena i za rad budućih delegacija poljoprivrednika u SIZ-ovima mirovinskog i invalidskog osiguranja poljoprivrednika, kao i u široj ulozi SIZ-ova socijalne zaštite.

Sama rasprava je temeljito organizirana u većem broju općina. Na instruktivnim sastancima, u zajednicama općina i općinama, instruirano je oko 12000 aktivista i delegata kojima je u radu pružio pomoć Republički

aktiv za provođenje i praćenje javne rasprave, koji je organizirala Republička konferencija, od predstavnika svih društveno-političkih organizacija, Sabora i Izvršnog vijeća sabora, odgovarajućih SIZ-ova, zdravstvenih institucija i društava Zadružnog saveza i Privredne komore Hrvatske. Posebno su bili aktivni Kadrovi iz Republičkog sekretarijata za rad i Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, predlagači zakona.

Učesnici u raspravama podržali su osnovna opredjeljenja da se obavezanim osiguranjem obuhvate svi aktivni poljoprivrednici, ne samo vlasnici zemlje već po osnovi rada svi aktivni članovi domaćinstava. Time se konačno i seoske žene i omladina iz seoskih obitelji stavlja u ravnopravni ekonomski i socijalni položaj, prije svega u obitelji i šire u društvu. Njihovo učešće u raspravi bilo je veće gdje su održani posebni sastanci sa ženama i posebno s omladinom.

Samo su rijetki pojedinci predlagali da se uvede dobrovoljno mirovinsko osiguranje poljoprivrednika, koje bi obuhvatilo samo jače kategorije poljoprivrednika, što bi pridonijelo socijalnim razlikama pa uzajamnost i solidarnost ne bi došla do izražaja. Ti su principi ugrađeni u intencije ovog zakona, i oni su podržani u osnovi, uz zahtjeve za većom preciznošću.

U raspravi je dato dosta primjedbi kako da se nacrt zakona doradi, da se prava na starosnu, invalidsku i porodičnu mirovinu poljoprivrednika, u odnosu na godine starosti, na staž, što više usklade s mirovinskim osiguranjem radnika.

Komisija Izvršnog vijeća sabora, za izradu ovog zakona, kojeg su organizirali predstavnici svih struktura u Republici, usvojila je dobar dio primjedbi, pa i prijedloge da ostvarivanje prava na starosnu mirovinu počne 1. 1. 1983. a ne 1985. godine, kako je bio prvobitni prijedlog.

Komisija je usvojila i primjedbe da uzajamnost među poljoprivrednicima bude definirana i da se uvede više mirovinskih osnovica, ovisno o visini katastarskog prihoda i doprinosa u fond. Ovo pitanje u SIZ-ovima treba definirati i za članove domaćinstava koji nisu poreski obveznici. Sada se društvenom akcijom treba založiti da se i ovi osiguranici opredjeljuju za neku od osnovica proširenog mirovinskog osiguranja, kako ne bi ostali samo na minimalnom osiguranju. Uvođenjem više osnovica i vezivanjem visine uplate za visinu mirovine stimulirat će se rad procesi udruživanja poljoprivrednika a destimulirati, napuštanje ili otuđenje zemlje.

Prihvaćena je solidarnost o uplati vlasnika zemlje nepoljoprivrednika, kao i mogućnost da se šira solidarnost može utvrđivati putem društvenih dogovora ili samoupravnih sporazuma, osiguranika radničkog i poljoprivrednog osiguranja, sve do međusobnog udruživanja SIZ-ova, kao i solucija da radne zajednice mirovinskog osiguranja radnika opslužuju SIZ-ove mirovinskog osiguranja poljoprivrednika.

Podržana je solucija dokupa staža, uz dosta primjedbi, naročito iz nezarađenih područja Republike, da će za ekonomski slabije kategorije i one s ostarjelom strukturom, biti teže osigurati sredstva za dokup staža i za predloženu redovnu uplatu. Pa se traži šira solidarnost. Pokrenuto je i pitanje solidarnosti s osnove minulog rada. U pojedinim zadrugama npr.

u Dalmaciji, gdje su poljoprivrednici udruženi praktično od oslobođenja (posluj na otvoreni račun i uz vraćanje ristorna nakon realizacije), izražena je spremnost na participaciju zadruga u dokupu staža, ili na učešće u proširenom mirovinskom osiguranju na bazi dijela dohotka u čijoj raspodjeli imaju prava učestvovati i udruženi poljoprivrednici.

Komisija nije mogla usvojiti sugestije da se dio sredstava za ove fondove osigura na bazi poreza na promet poljoprivrednih proizvoda, jer to nije u skladu sa sistemskim rješenjima i značilo bi povećanje cijene hrane za krajnjeg potrošača.

Drugo je pitanje kako u okviru mjera ekonomske stabilizacije voditi više računa da se dosljednije provode zauzeti stavovi o tekućoj agrarnoj politici, u odnosu na stabilnost tržišta, i da se cijene usklađuju u udruženom radu, kako bi proizvođač bio stimuliran da ide na veću i organiziranu proizvodnju. Osim toga nužno je osigurati takav proces udruživanja rada i sredstava poljoprivrednika, koji bi izbjegao posredništvo i pridonio što direktnijem povezivanju s radnicima prehrambene industrije i organizacije potrošačima. Zadruga i osnovne organizacije kooperanata, posebno trgovinske organizacije trebaju biti organizirane a ne kao skupi posrednici, kakve su i neke poslovne zajednice. Naše opredjeljenje treba biti da komisija Izvršnog vijeća argumentirano odgovori učesnicima delegatske rasprave iz kojih razloga pojedine primjedbe nisu mogle biti usvojene.

U raspravi je bilo pokrenuto i mnogo drugih pitanja koja nisu direktno vezana za ove zakone, pa će za njih trebati davati konkretne odgovore tamo gdje to nije učinjeno u toku same rasprave.

U onim sredinama gdje uopće nema nosilaca razvoja i udruživanja poljoprivrednika intepretativno se nalaže da se konkretno radi na osnivanju novih zadruga, ugovornih zajednica i drugih ustavnih oblika i da se Savez komunista u Socijalističkom savezu suprotstavi svim pojavama sektaštva i u vlastitim redovima, i otporima u ostvarivanju samoupravnih prava poljoprivrednika. Delegacije poljoprivrednika u vijećima udruženog rada, u organima upravljanja O. U. vode agrokompleksna mjesta su gdje se trebaju raspravljati i rješavati ovi aktualni problemi razvoja poljoprivrede i razvoja sela kao urbanog središta radi zaposlenosti i novog dohotka u poljoprivredi i u vanjskim djelatnostima, kakvi su procesi sve prisutniji. U buduću mora se dati veće značenje radu klubova takmičara za visoke prinose, jer su oni primjer kako treba raditi da se ostvari veća proizvodnja i dohodak, pa i za povećane obaveze za mirovinsko i za zdravstveno osiguranje poljoprivrednika, koja se sada kao prošireno uvodi i u preostalim općinama za sve poljoprivrednike. 11.000 domaćinstava organizirano u klubove takmičara imaju prinose na nivou društvenog sektora ili dvostruko veće od ostalih poljoprivrednika. Tako npr. za 1977. godinu prinosi kukuruza su u prosjeku kod članova klubova 85,6 g. po hektaru, a kod ostalih poljoprivrednika 41,3 kvintala ili su kod članova klubova viši nego za 100 posto. Kod pšenice su prosječni prinosi za istu godinu za članove klubova 50,7 kvintala, a kod ostalih poljoprivrednika 28,2 kvintala. Treba istaći činjenicu da već danas ima oko 5000 domaćinstava koji svakom isporučuju tržištu višak mlijeka iznad 10.000 litara godišnje, a to je postignuto svjes-

nom akcijom posljednjih godina. Takvih procesa ima i u proizvodnji duhana, u tovu goveda i u nekim drugim proizvodnjama. Na žalost stručnjaci koji rade u klubovima to više rade van svog radnog vremena i nisu dohodovno stimulirani upravo za taj rad, već za administrativne ili komercijalne poslove, osim rijetkih zadruga i kombinata, koji shvaćaju da je to upravo zadatak stručnjaka. Nasuprot takvim pozitivnim rješenjima u pojedinim sredinama gdje nema ni programa udruživanja, ni aktivnog rada na osposobljavanju i osnivanju poljoprivredne službe i unapređivanju proizvodnje, gdje nema konkretne akcije na udruživanju, sva se rješenja očekuju izvana te se ponegdje osjeća pojava gubljenja perspektive. U raspravi su dolazili do izražaja i razni demagozi, ne samo iz redova samih poljoprivrednika već i nekih aktivista, koji su u javnoj raspravi isticali kako je selo i seljak nosilo teret revolucije i izgradnje, kao da to nije slučaj i s radničkom klasom, pa da sada treba šira zajednica da ostvari pretežni dio sredstava za solidarnost.

Sami su poljoprivrednici, u najvećem broju slučajeva, reagirali na ovakve ispađe, realno isticali svoje primjedbe, a osnovne intencije zakona podržali kao krupno društveno i socijalno rješenje položaja poljoprivrednika u socijalističkom društvu, u odnosu na ostale radne ljude i građane.

Radnici, i to ne samo oni iz mješovitih domaćinstava, koji su učestvovali u raspravama, također su demantirali one pojedince u društvu koji su protiv određene solidarnosti prema poljoprivrednicima. Upravo su radnici bili ti koji su podržavali ove intencije, sagledavajući njihov dublji smisao, kao za rješavanje socijalnog položaja poljoprivrednika, tako i za ubrzano širenje društvenog sektora poljoprivrede i za otvaranje perspektive jednim dijelom mlađih poljoprivrednika, razvojem sela kao urbanog središta, što će pridonijeti ukupnom, skladnijem privrednom i društvenom razvoju.

Problemi ostarjelih poljoprivrednika bili su u središtu pažnje u svim raspravama jer su oni i najsloženiji. Prihvaćena je intencija da se za ostarjele poljoprivrednike koji nemaju odgovarajuće prihode osigura novčana naknada, za 1 čl. 40, 260, 380 posto od minulog O. D., a da se za one poljoprivrednike koje imaju zemlju iznad okućnice i prenesu je u društveno vlasništvo, za života ili nakon smrti, osigura i povećana naknada ili renta u visini koja zavisi od prometne vrijednosti zemlje. U ovoj soluciji se ne postavlja pitanje kuće i okućnice. U konkretnim slučajevima i to se pitanje može rješavati, ukoliko udruženi rad i mjesna zajednica u okviru svoje socijalne politike imaju interesa i za takva rješenja i ukoliko ostarjeli poljoprivrednici to ponude.

Sada se imperativno nalaže da se u svim sredinama pride akcijama koje će stvoriti uvjete za realizaciju ovih intencija. U skladu sa zakonom o zemljišnoj politici, treba prići osnivanju zemljišnih uprava, koja će voditi brigu o obradi neobrađene zemlje pa i zemlje ostarjelih poljoprivrednika.

Savjet za društveno uređenje Hrvatske formirao je posebnu radnu grupu koja je razmotrila primjedbe iz javne rasprave i dogradila ponudena rješenja za socijalnu sigurnost ostarjelih poljoprivrednika, a to su rješenja obrađena u dostavljenom materijalu.

Učesnici javne rasprave bili su jednodušni i u stavu da zakoniti nasljednici ne mogu tražiti svoja prava u nasljeđivanju ukoliko će određena sredina i udruženi rad rješavati socijalni položaj njihovih ostarjelih roditelja ili rođaka, osim ukoliko sami participiraju u tome.

Sadržajnije socijalna politika u mjesnoj zajednici ostaje i dalje zadatak u odnosu na ostarjele poljoprivrednike, jer se minimalnom socijalnom zaštitom rješava samo dio problema, a ne i cjeloviti socijalni i društveni položaj takvih kategorija građana. To je i nadalje i ljudska briga djece prema roditeljima.

U pripremama za izbore u samoupravnim interesnim zajednicama, s pretpostavkom da ovi zakoni budu do tada donešeni, ili nešto kasnije, trebat će voditi računa o tome da u ove delegacije i za delegate budu birani najistaknutiji poljoprivrednici kod čega treba koristiti dosadašnje iskustvo SIZ-ova za zdravstveno osiguranje poljoprivrednika, kojima su delegati dosta aktivni.

Kod izbora u Socijalističkom savezu, naročito na sadašnjim općinskim konferencijama, mora se obratiti odgovarajuća pažnja i rješavanje ovih složenih problema socijalne sigurnosti poljoprivrednika kroz mirovinsko i invalidsko osiguranje, kroz socijalnu zaštitu ostarjelih poljoprivrednika i izjednačavanje poljoprivrednika u zdravstvenoj zaštiti s ostalim radnim ljudima i građanima.

Rješavanje ovih pitanja pokreće sobom i aktiviranje cijelog društva na dosljednoj provedbi agrarne politike, na razvoju sela kao urbanog središta, na problemima urbanizacije i razvoja male priprede, i drugih vanprivrednih djelatnosti itd. Sve će to utjecati i na stvaranje materijalnih i drugih pretpostavki za realizaciju intencija ovih zakona.

Na žalost neke mjesne zajednice, kao ona u Lovincu, gdje je osnovana nova zadruga, podignuta ali još neotvorena zdravstvena ambulanta, samodoprinosima i sredstvima radnika na radu u inozemstvu, a to su pretpostavke i za realizaciju ovih zakona, žale se na nerazumijevanje, otpore općinske strukture, a takve akcije su ono što svuda treba inicirati to su konkretne mjere izlaženja iz nerazvijenosti.

Ova rasprava treba pridonijeti podršci onim primjedbama iz javne rasprave koje su prihvatljive, a o kojima su se već pozitivno izrazili nosioci zakonodavne inicijative. — Ta se opredjeljenja sada već ugrađuju u konačne tekstove ovih zakona, sa kojima zatim treba ići što skorije u sarsku raspravu i na usvajanje.

Uporedo s tim u svim općinama, u M. Z. u udruženom radu, u odgovarajućim SIZ-ovima potrebno je usvojiti konkretne programe rada da svaka sredina i svaki poljoprivrednik u okviru svojih mogućnosti, novih prava i obaveza u stvaranju novog dohotka i u boljoj preraspodjeli postojećeg dohotka, doprinese primjeni ovih rješenja.

Svatko mora biti svjestan svojih obaveza, a ukupno veća aktivnost pridonijet će da se u poljoprivredi, u selima i šire u društvu stvori nova proizvodnja i dohodak, pa će se moći osigurati sredstva i za prošireno zdravstveno za osiguranje i socijalnu zaštitu ostarjelih poljoprivrednika.